

turned upon help in acquiring of role sexual behavior by the child – especially, cognition of her moral standards and views on the family, culture of intersexual association, formation of her sexual consciousness.

Key words: *sexual upbringing, sexual consciousness, intersexual association, childhood.*

ЛЮДМИЛА РУДЕНКО

ІМІДЖОВА ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто концепцію та ознаки іміджу педагога. Особливу увагу спрямовано на іміджову підготовку магістрів дошкільної освіти.

Ключові слова: *імідж педагога, дошкільна освіта, дисципліна „Основи професійної іміджології”.*

Сучасна концепція модернізації української освіти висуває якісно нові вимоги до формування майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів. Саме вища педагогічна ланка освіти має стати школою професійного становлення особистості педагога. Проте, як доводить практика, для здійснення професійної діяльності сучасному педагогу потрібна не лише фундаментальна фахова підготовка: професійні знання, вміння сприймати і застосовувати нові методики, навички самовдосконалення, але і здатність дослідницьким шляхом будувати програму реалізації іміджових атрибутів педагога-вихователя, педагогічного колективу, а також формувати образ сучасного дошкільного освітнього закладу. Вирішення цих завдань передбачено при засвоєнні магістрами спеціальності «Дошкільна освіта» дисципліни «Основи професійної іміджології». Вивчення дисципліни, що впроваджено в освітній процес педагогічного інституту, ґрунтується на міждисциплінарних зв'язках з предметами фундаментального та професійно орієнтованого циклів. Метою розробленого автором курсу є засвоєння магістрами теоретичних знань, оволодіння системою наукових понять, категорій, набуття практичних навичок іміджування для найповнішої реалізації педагогічних, організаторських, лідерських здібностей і талантів у сфері дошкільної освіти.

Як показує практика, значна частина педагогів відчуває суттєві проблеми, пов'язані з самопрезентацією та професійним самоствердженням. Тому сконцентруємо увагу на проблемі створення індивідуального іміджу майбутнього педагога, що виступає проекцією його особистості в площину різноманітних соціально-педагогічних взаємодій.

Узагальнення різних визначень поняття «імідж» надає можливість розглядати його як цілеспрямований образ-уявлення, який за допомогою асоціацій наділяє суб'єкт додатковими цінностями і завдяки цьому сприяє

більш емоційному його сприйняттю. Аналіз досліджень (Г.Балл, О. Коваленко, О.Ковальчук, О.Коханенко та ін.) дозволяє констатувати різні варіанти типологізації та структуризації іміджу. Виокремлюють наступні підходи до пізнання іміджу:

- функціональний. За цим підходом специфіка іміджу опосередкована носієм іміджу та керованістю системи оточення, видом діяльності та реальним його функціонуванням у соціумі;
- контекстний. Цей підхід урахує способи виникнення та закріплення іміджу. Його розмежовують на свідомий та несвідомий;
- порівняльний. Він базується на класифікації іміджу за тривалістю та за знаком, стійкістю і нестійкістю, позитивністю і негативністю.

Імідж як складне утворення залежить від багатьох умов, серед яких головними є: соціально-економічні умови функціонування інституту освіти; наявність привабливих якостей і властивостей педагога; організаційні умови іміджотворення. Великий вплив на іміджотворення мають наслідувальні стереотипи, історичні та культурні традиції конкретного етносу.

Виокремлюють кілька груп психологічних ознак, що детермінують імідж педагога. До першої групи особливостей належать: цілеспрямованість, рішучість, сила волі, емоційна стійкість, почуття гумору, оптимізм, інтуїція, інтелектуальний потенціал. До другої групи особливостей належать: працьовитість, відкритість у спілкуванні, професійний досвід. Третю групу особливостей складають соціальні ознаки: респектабельність, популярність серед батьків, дітей дошкільного віку, адміністрації, правильний спосіб життя, сімейність, зовнішній вигляд.

За психологічними ознаками визначають (О.Ковальова) ряд типів іміджу педагога, серед яких основними є:

- «Збалансований» тип, що характеризується високою вольовою регуляцією, цілеспрямованістю мети, впевненістю у своїх силах, рішучістю, сміливістю, високим рівнем домагань, оптимізмом, адекватною самопрезентацією, комунікабельністю.

- «Суперечливий» тип. Для цього типу педагога характерними є висока комунікативність, низька тривожність, мотивація досягнення мети, емпатійність, конфліктність – спокійність, запобігання труднощів, пасивність поряд з недостатністю саморегуляції, емоційна стійкість, зібраність, поступливість.

- «Інертно-напружений» тип характеризується високою мотивацією, тривожністю, невпевненістю, недостатньо-вираженою емоційно-вольовою регуляцією. Крім того, для представників даного типу притаманна уважність до людей, веселість, дружність, безпосередність.

- «Спонтанно-інертно-пасивний» тип. Представники цього типу педагогів характеризуються високою емпатією, достатньою самопрезентацією, помірною емоційно-вольовою регуляцією, водночас нерішучістю, стриманістю, невпевненістю.

Отже, імідж є інтегративною психологічною властивістю особистості, що виникає на перетині перцептивних вимог аудиторії та можливостей його носія –

педагога. Звідси можна припустити, що імідж педагога включає зовнішні і внутрішні характеристики, а в інтегрованому вигляді – індивідуальні, особистісні та індивідуально-професійні якості.

До індивідуальних якостей педагога дошкільного навчального закладу належить габітарний імідж (зовнішній вигляд). Головними принципами його формування є: врахування особливостей зовнішності педагога, конституції тіла, осанки, обличчя, одягу, зачіски, ходи тощо. Педагог дошкільного навчального закладу має бути взірцем естетичного смаку, вишуканих манер і високого особистого іміджу, оскільки саме він має стати «творцем душ» своїх вихованців, а також сіяти «добре», «прекрасне» і «вічне». Макіяж, одяг, його кольорова гама, взуття, аксесуари педагога мають підкреслювати цілісність його образу, стимулювати позитивний імідж через асоціації з еталонним образом педагогічної професії у суспільстві. Гарний, зі смаком одягнений педагог завжди буде почувати себе впевнено і комфортно, а це матиме вплив і на його сприйняття аудиторією іміджу.

При формуванні позитивного іміджу педагога-вихователя треба звернути увагу на адекватність «Я-концепції» його особистості, що складає внутрішній аспект іміджу. За Р.Бернсом, «Я-концепція» – це сукупність уявлень індивіда про себе, співвіднесених зі ставленням до себе або до окремих своїх якостей, що називається самооцінкою [1]. Як показує практика, майже 70% сучасних магістрів дошкільної освіти мають занижену самооцінку, що не може не вплинути в майбутньому на їх самореалізацію в педагогічній професії. Саме самооцінка педагога відображає ступінь розвитку самоповаги, відчуття власної цінності і позитивного ставлення до всього того, що складає сферу його «Я».

Відповідно до теорії А. Петровського [2], розрізняють наступні види «Я»-образів:

- «Я-реальне» – це уявлення про те, яким педагог є насправді, його реальний актуальний статус;
- «Я-бажане» – це уявлення педагога про себе в майбутньому;
- «Я-фантастичне», або «Я», вибудоване за законами уяви, відірване від реальності;
- «Я-ідеальне», або образ того, яким педагог повинен бути як взірець для наслідування.

В. Черепанова [3] підкреслює, що невідповідність самооцінки педагога оцінці його іншими людьми є ознакою і причиною виникнення явних або прихованих внутрішньогрупових конфліктів. Отже, рівень домагань педагога та оцінка його досягнень соціумом має відповідати показникам рівня його власної самооцінки.

Щоб справити педагогу гарне враження на аудиторію, необхідно вміти гідно триматися, знати свої позитивні і «слабкі» місця, а також навчитися «зчитувати» інформаційний текст з обличчя партнерів у педагогічній взаємодії, інтерпретувати отримані дані з метою кращого порозуміння, оптимізації спілкування, прогнозу поведінки. На обличчі, як в дзеркалі, відображається фізичний і духовний стан людини, її характер і навіть моральність. Оволодіння педагогом мистецтвом фізіогноміки («фізіогноміка» – наука про типи обличчя,

взаємозв'язок виразних рис обличчя людини та її поведінки) дозволить майбутньому педагогу орієнтуватися у прихованих якостях партнерів.

Не менш важливою складовою іміджу педагога є вербальна комунікація – здатність до спілкування, мовленнєва компетентність, володіння культурою мовлення (усного і письмового). Емоційна, комунікативно-доцільна мова педагога дозволяє ефективно виражати свої думки, розуміти вихованців. У педагогічній іміджології визначено основні критерії професійної мовної культури педагога – це знання норм сучасної української мови, володіння термінологічною культурою, здатність організувати діалог, володіння педагогічним тактом і етикетом. Як показує практика, яскрава, образна мова педагога надає можливість йому не лише керувати своїми вихованцями, але й маніпулювати їх поведінкою та впливати на активність. Для педагога важливо постійно працювати над власним мовленням, голосом, його тембром, інтонацією, тональністю.

Імідж педагога значно посилюється в ефективному плані при наявності доцільного невербального іміджу – кінетичного мовлення. Педагог має слідкувати за власними невербальними сигналами – позою, мімікою, жестами, поглядом, емоційністю, які не тільки допомагають йому спілкуватися з аудиторією, посилюють зміст висловленого, а й надають додаткову інформацію про нього самого.

Важливими складовими професійного іміджу педагога дошкільної освіти можна вважати фізичне здоров'я, загальний розвиток, психологічну культуру, інтелектуальні, моральні якості, знання, уміння, навички, досвід тощо. Сучасний педагог повинен бути професіоналом своєї справи, мати гнучкість мислення, інтуїцію, схильність до пошуку нетрадиційних підходів у вирішенні педагогічних завдань, а отже, він має бути творчою особистістю.

З огляду на викладене, при розробці робочої програми дисципліни «Основи професійної іміджології» для магістрів дошкільної освіти, ми вважали за необхідне:

- ознайомити майбутніх педагогів із поняттям «імідж» та сучасними підходами до його визначення;
- сформувати у магістрів уявлення про сутність інструментальних засобів іміджології та специфіку їх використання залежно від аудиторії іміджу педагога;
- ознайомити студентів з особливостями формування «Я-концепції» педагога дошкільної освіти;
- виявити педагогічні можливості науки фізіогноміки для пізнання людини за рисами її обличчя та зовнішністю;
- сформувати у майбутніх фахівців дошкільної сфери освіти практичні навички самопрезентації та застосування мистецтва ділового мовлення в побудові позитивного іміджу педагога;
- ознайомити магістрів із сучасними технологіями побудови привабливого іміджу педагога дошкільної освіти, педагогічного колективу та дошкільної освітньої установи;

- сформувати у студентів навички практичного застосування іміджологічних знань.

Спираючись на власний педагогічний досвід, вважаємо, що розвиток іміджу педагога доцільно здійснювати у три етапи:

- Теоретичний етап. Мета цього етапу – формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх педагогів під час розгляду основних понять та категорій, пов'язаних з іміджем, теорій, що пояснюють механізми формування, прояву іміджу, його значення в житті людини, внутрішніх та зовнішніх факторів, що детермінують імідж у педагогічній діяльності.

- Практичний етап – оснований на використанні різноманітних технік, методів, прийомів, засобів побудови іміджу, підвищення самооцінки та інших особливостей особистості, їх урахування при створенні іміджу, його презентація з опорою на професійну компетентність.

- Етап розвитку основ рефлексії та розробки особистої стратегії формування іміджу, його презентація з опорою на індивідуально-типові особливості майбутніх педагогів.

Формування іміджу майбутнього педагога дошкільної освіти здійснюється під час лекційних, семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи магістрів.

У педагогічній системі особливе місце займають активні методи навчання, які дають можливість адаптувати майбутніх фахівців до умов практичної діяльності. З метою удосконалення процесу підготовки майбутніх педагогів до здійснення професійної діяльності, а також підвищення ефективності індивідуального іміджу вихователя, педагогічного колективу та дошкільного освітнього закладу, вважаємо за необхідне розробку та проведення ділових ігор, навчальних тренінгів для студентів-магістрів дошкільної освіти, що сприятиме отриманню практичних умінь і навичок з одержаних теоретичних знань.

Таким чином, на основі викладеного слід відзначити, що запровадження в навчальний процес підготовки магістрів дошкільної освіти дисципліни «Основи професійної іміджології» надає можливість підготувати конкурентоздатних фахівців для дошкільних навчальних закладів, сформувати професійний імідж майбутніх педагогів, які володіють сучасним мисленням, теоретичними знаннями і практичними навичками, технологіями навчання, виховання і розвитку особистості, самопрезентації та виробили в собі необхідні для педагога якості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернс Р. Развитие «Я»-концепции и воспитание. – М., Педагогика, 1986. – 167 с.
2. Петровский А.В. Личность. Деятельность. Коллектив. – М., 1992. – 332 с.
3. Черепанова В.Н. Педагогическая имиджология: Уч. пособие для руководителей и педагогов. – Тюмень: ТОГИРРО, 1998. – 170 с.

SUMMARY

Concept and the features of the teacher's image are observed. Main concern is aimed info image evaluation while megastars of preschool education training.

Key words: *teacher's image, preschool education, "Base of professional image making" course.*

НЕЛЯ СКРИПНИК

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ РІВНІВ СФОРМОВАНOSTI ТОЛЕРАНТНОСТІ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті розглянуто можливості формування толерантних стосунків дітей дошкільного віку. Визначено рівні сформованості толерантності дітей.

Ключові слова: *діти дошкільного віку, толерантність, рівні сформованості толерантності.*

Формування толерантності, як однієї із гуманних характеристик особистості, є складовою соціального клімату, міжособистісних стосунків та політичної ситуації, а також однією із актуальних завдань розвитку сучасної людини та її виховання. Адже толерантність належить до числа вищих, базових цінностей культури гуманної особистості, яка передбачає шанобливе ставлення до інших людей, народів, культур, прояв терпимості у взаємодії з іншими.

Необхідно зазначити, що ряд науковців досліджували окремі гуманні характеристики особистості такі, як милосердя (І. Княжева), чуйність (М. Воробйова, Т. Пономаренко), співчуття, співпереживання (Г. Кошелева, Л. Стрелкова), турботливість (І. Дьоміна, М. Тимошенко, І. Хомякова). Формуванню досвіду гуманної поведінки старших дошкільників присвячене дослідження Н. Цуканової; особливості становлення у дошкільному віці ціннісного ставлення до однолітків, виховання людяності – Т. Поніманська [2]; специфіка прояву гуманних взаємин дошкільників у спільній діяльності – А. Гончаренко, Т. Фасолько [1; 3].

Разом із тим, недосліджені можливості формування толерантних взаємостосунків у дітей дошкільного віку.

Нашою метою є висвітлення основних положень та завдань програми експериментального вивчення рівнів сформованості толерантних взаємин старших дошкільників.

Експериментальне дослідження передбачало виявлення загальної тенденції досліджуваного явища. До комплексу методів, якими ми керувалися, належали: спостереження за всіма учасниками освітнього процесу, проведення анкетування та бесід з ними; аналіз результатів продуктів діяльності (планів роботи вихователів, малюнків дітей); аналіз ігрових завдань та проблемних